

MORIJA NA ŽELEZNIŠKIH KRIŽIŠČIH.

SEM MRTVIH V ENEM DNE- VU V ČIKAŠKI OKOLICI.

Železniška križišča postajajo gro-
bišča.

Chicago, Ill. — Na zahvalni dan
se dogodili dve veliki nesgodi
na železniških križiščih in sicer v
okrajih v Aurori. Obe mesti se
nahajata v okraju Dupage.
V Lombardu se je zgodila ne-
sgoda na železniških tirih severo-
vzhodne železnice. V avtomobilu
slepe pet oseb. Tri osebe so bile
mestu ubite, dve pa težko ra-
njene. Šofiral je W. A. Brewer, po-
stavljen civilni inženir. Avtomobil
prepeljal prvo progo in koleasa
udarila ob tračnice druge proge,
in se je iz teme prikazal tovorni
vagon, trčil v avtomobil in ga zdro-
bil.

Nesgoda v Aurori se je dogodi-
la na križišču burlingtonske že-
leznice. Ubilih je bilo pet oseb in
ena težko ranjena. V avtomobilu
bili sami mladi ljudje. Nobeden
ni spomnil eden in dvajsetega
leta. Kako se je pravzaprav do-
godi nesreča, ni še dognano. Po-
slj jih je vlak, vozeč proti za-
padu. Strojvodja je pol milje
od mesta nesreče ustavil vlak
in železniško osebo je hitelo na
pom. Nudil se jim je žalosten
policar. Pet oseb je bilo mrtvih in
ena mladenka je bila tako razme-
njena, da jo ni bilo mogoče spo-
mati. Šesta oseba je bila težko
ranjena in zdravniki izjavljajo,
da se nahaja v kritičnem stanju.
Te nesgode na železniških kri-
žiščih govore, da je treba pred
vsem drugim železniškim križiščem
in avtomobil in se prepričati,
da prihaja vlak. Bolje je zamu-
diti eno ali dve minuti, kot biti
pobit ali ubit. Hitreje ni ni-
česar drugega, najmanj je pa pripo-
mljiva na železniških križiščih.

Davkoplačevalce toži "oplenjevalca trebuha".

ŠERIFOV "DOHODKI" OKRA- JA CUYAHOGA SO OGROMNI.

Če prihranki na jetniški hrani
so mu nesli \$33,000.

Cleveland, Ohio. (Fed. Press.)
Neki profesionalni političar
je ob neki priliki izrazil pri-
padnih volitvah: "Rajši postaj-
šerif okraja Cuyahoga kot
predsednik Union Trust kompani-
je v Clevelandu.

Toba, ki jo je vložil davkopla-
čevalci C. B. Stannard proti še-
rifu, za povratek \$33,000, pove-
čano, kakaj se smatra šerifaka
družba za okusno in slastno peče-
nina. Po izjavi davkoplačevalca
Stannarda je spravil šerif \$33,000
in to je prihranil pri
jetniški hrani v enem letu.

Korupcija hodi tole pot: Okraj
je bil in sedemdeset centov
dan za prehranitev vsakega
jetnika. Šerif najame kuharja
in pomagala v jeziku jetnikov kot
"beli-robarja", ki zbije doli
jetnika za prehranitev jetnika na
in tri deset centov na dan. O-
stalo gre v šerifov žep.

Kajne obilne sodišče je od-
ločil, da ima davkoplačevalce
pravičnega "profita" \$33,000, ki
je eno leto stradal
od jetnikov. Šerif je sam hi-
šnik svojega konfederiran-
ega okrajnega javnega tožitelja,
in mu podelil pet tisoč dolarjev,
in to je okrajno blagaj-
no.

Ta jetni ljudje, ki so strme-
li, so profesionalni politi-
čarji, ki so za šerifsko službo in
velike vsote, da jo do-
bi, imajo ključ za razvojlja-
ne v proračunu za pre-
poved okrajnih jetnikov. Ta si-
tuacija ne ukinje samo v Cle-
velandu, ampak najdemo ga skoraj
vseh mestih in okrajih in ne-
kaj za smatrajo za postavn
šerifskoga urada.

Pregled dnevnih do- godkov.

Amerika.

Osem oseb ubitih na železniških
križiščih na Zahvalni dan.
Šerif Don Chafin, znani west-
virginijski tiran, je v škripih.
Versko blazna Poljakinja "mo-
nila svojega gospodarja.
Afera pastirjeve žene, ki je
zgorela v peči, kljubuje razvojlja-
nju.
Delavci, ki so volili Coolidgea,
so že razočarani.

Po svetu.

Egiptovske čete v Sudanu so
revoltirale; več mrtvih. Splošne
aretacije nacionalistov v Egiptu.
Angleška vlada namerava zah-
tevat mandati Sudana.
Mussolini je bil prisiljen odsta-
viti gen. Balbo. Nova zmaga opo-
zicije.
Pasijonski igralci v Oberam-
mergau so si v laseh radi ameri-
ških dolarjev.

Delavci v Toledu bi radi imeli prosperiteto.

Dali so Coolidgeu lepo večino in
zdaj hočejo svoj delež. Trgov-
ska zbornica je zadovoljna.

Toledo, O. — (Fed. Press.) —
To mesto, ki je v znak svoje zve-
stobe do Wall Streets dalo Coolid-
gu lepo večino na volilni dan 4.
novembra, postaja nestrpno radi
prepošnjega prihoda prosperi-
tete.

"Kje je tista prosperiteta, ka-
tero so nam toliko obljubljali
pred volitvami?"
To je danes vprašanje, ki ga za-
stavljajo neorganizirani delavci v
Toledu, ko brusijo pete in gazijo
sneg od tovarne do tovarne, od
agencije do agencije za dobavo
dela imajo napačno ime. Dela ne
dobi pri njih. Državni in mestni
posredovalni biro dnevno odpra-
vi 500 delavcev, ki hodijo tja pro-
sit dela. Brezposelni delavci po-
stavljajo pesimistični.

Trgovska zbornica v Toledu je
pa toliko bolj optimistična. "Časi
niso pozitivno bili nikdar tako
dobri kakor so danes", se glasi iz-
java voditeljev trgovske zborni-
ce, ki radi vidijo, da se nabere v
mestu velika armada brezposel-
nih, tako da bodo delodajalci lahk-
o izbirali delavce za vsako mez-
do.

Država Ohio je danes črna
pega na delavskem trgu. Odbor-
niki delavskih unij svere brezpo-
selsne delavce širom Amerike, naj
ne hodijo v Ohio za delom.

KAKO RAVNAJO Z BOJEVNIKI ZA DEMOKRACIJO.

Medical Lake, Wash. (Federa-
ted Press.) — Keld M. Baehle, ki
je prostovoljno vstopil v Willso-
nov vojni za demokracijo, trpi
dvakrat, ker verjame, da je A-
merika dežela vrlih svobodnih
mož. V vojni je bil otrovan s plin-
om, zdaj po volitvah je pa prejel
breo.

Baehle, dasiravno je bil rojen v
tuzemstvu, je bil med prvimi
prostovoljci, ki so pohitili pod za-
stavo, da se vojna hitro konča. V
strelskih jarkih na fronti je bil
dvakrat otrovan s plinom, ko je bil
šest mesecev pod ognjem v
Franciji. On se ni oziral nato, kaj-
ti bojeval se je za demokracijo.

Delal je kot zidar pri državni
bolnišnici v Medicine Laku skozi
dve leti. Ampak on je verjel res
v ameriško demokracijo in je agi-
tiral za La Folletta. Ko so bile vo-
litve končane in so starini zmaga-
li, je bil v drugič ranjen. Super-
intendent Oliver ga je odslavljal
s besedami: "Vi ne morete priča-
kovati, da bo delal La Follettov
človek ob času republikanske ad-
ministracije."

"Ponudil sem svoje življenje za
Ameriko," je rekel Baehle s sol-
zami v očeh. "Vedno sem bil po-
nosen na Ameriko. Ampak čudim
se, ako je bilo to vredno."

VREME.

Chicago in okolica: V nedeljo
večidel oblačno, morda sneg.
Severnozapadni vetrovi. Solnce izi-
de ob 6:55, zaide ob 4:21.

DON CHAFI- NOVA MOČ SE POČASI KRHA.

DOBIL JE DVE LETI JEČE ZA- RADI TIHOTAPSTVA.

Zdaj mu pa sodišče prepoveduje
še zapriseči pobožnike kot njego-
ve deputije.

Washington, D. C. — Don Cha-
fin, pobožniški šerif in neomejeni
vladar okraja Logan v Zapadni
Virginiji, ni bil le obojen na
zveznem sodišču na dve leti ječe
zaradi tihotapstva z opojnimi pi-
ječami, ampak zdaj prihaja tudi
njegova neomejena vladarska moč
v okraju v veliko nevarnost.

To prihaja od tega, ker je sod-
nik okraja Kanawha izdal sodnijs-
ko prepoved na petico države-
nega prokuratorja Zapadne Vir-
ginije, ki prepoveduje Chafinu i-
menovati ali obdržati pobožniške
deputije kot stražarje za rudni-
ško lastnino v okraju Logan. Te
stražarje plačeval Bill Coolidge,
zagrozen nasprotnik rudarske or-
ganizacije, v imenu okrajne or-
ganizacije premogovniških pod-
jetnikov, Chafin je pa bil njegov
blagajnik ali izplačnik. Chafin je
bil pokorni sluga premogovniških
podjetnikov in je skrbel, da v o-
kraju Logan, se ne razteza le na
Don Chafina, ampak tudi na o-
krajnega sodnika Robert Elanda,
Johna tožitelja okraja Logan
John Chafina, na tri okrajne to-
misarje, pomožnega javnega o-
krajnega tožitelja, na dve sto pet-
deset šerifskih deputijev in na
petdeset premogovniških družb,
ki tvorijo Bill Coolidgevo dru-
štvo.

Prepoved določa, da se odpra-
vi sistem rudniških stražnikov o-
kraja Logan, premogovniški baro-
ni bodo morali priznati rudarjem
civilne svobodščine v okraju, ali
bodo pa morali opustiti idejo, da
v njih rudnikih ne smejo delati
organizirani rudarji.

Političarji v Washingtonu me-
nijo, da je sporazum John J. Le-
wisa z zvezno administracijo vpli-
val na državnega prokuratorja dr-
žave Zapadna Virginija, da je me-
njal svoj nastop napram državni
upravi. Novo izvoljen governor
Gore, sedaj član Coolidgevega ka-
bineta v Washingtonu, je naspro-
tnik nasilne taktike njegovih pred-
nikov v Charlestonu in Keli, da se
ohrani mir v industriji ob času
njegovega službovanja kot gover-
ner.

VIHAR JE HUDO ZDELAL PARNIK.

Več ko trideset oseb je bilo ra-
njenih.

New York, N. Y. — Italijanski
parnik "Dullio", katerega je sil-
en vihar zadel na morju, je pri-
plul poškodovan v pristan. Ranje-
nih je okrog trideset oseb, ki so
zadobile poškodbe, ko je silen val
zdrobil steno na levi strani vrh-
nega krova. Vihar je divjal s hi-
trico pet in sedemdeset milj v u-
ri. Valovi so se dvigali dva in pet
deset čevljev visoko.

LETALCA STA ZGORELA.

Junction City, Kans. — Komaj
sta se kapitan D. W. Bedinger in
seržant Irving Astor dvignila s le-
talom od tal na vojaški rezervaci-
ji Fort Rileyja, je udaril plamen
iz letala, ki je padlo z velikim
treskom na tla. Letalca sta zgo-
rela.

PARNIK NASEDEL NA KLEČI.

New York, N. Y. — Parnik
"Esperanza", lastnina Wardove
družbe, je nasedel v silnem vihar-
ju na kleči pred Tampicem. Pot-
nike so prepeljali na suho, naker
so ga skušali potegniti s kleči. Vsi
poskusi so bili dosedaj zastoj.

Amerika ne mara 'carja vseh Rusov'.

Vrata v edino deželo, ki še ni pri-
znala sovjetov, so mu tudi
zaprla.

Pariz, 28. nov. — Veliki knez
Ciril, ki se imenuje "carja vseh
Rusov", ne pojde v Ameriko, in
sicer zato ne, ker mu ameriški
konzul ne da vizuma. Francoske
oblasti so mu tudi odrekale potni
list.

Ciril, ki živi v Parizu ves čas
iz za ruske revolucije, je bil silno
razčuden, ko je Herriotova vlada
priznala sovjetov. Izjavil je, da
zdaj pojde v Ameriko, "edino po-
šteno deželo, ki še ni priznala so-
vjetske vlade." Njegova žena ima
več sčede. Ona gre v Združene
države iz Berlina pod nemško
kvoto. Njen namen je, beračiti
denar v Ameriki za ruske emigre-
je. Po enem mesecu se vrne v
Pariz. Ciril se je zadnje čase sprl
s caristi v pariški in berlinski ko-
loniji. Ti caristi bi radi videli, da
je veliki knez Nikolaj "ruski
car".

Pasijonski igralci v ka- šl radi dolarjev.

Oberammergau, ki so bili v
Ameriki, niso dali čistih raču-
nov. "Kristus" Lang je tudi na
sumu.

New York, N. Y. — V svetovno
znani bavarški vasi pasijonskih
igralcev Oberammergau je izbruh-
nil konflikt radi ameriških dolar-
jev. Lanako zimo je, ot je znano,
dvanaest igralcev iz te vasi obiš-
kalo Ameriko. Igralci so baje na-
brali v Ameriki \$250,000, toda
Oberammergau je dobil le \$10,000.
Stvar je prišla v javnost te dni,
ko je Benedikt Stuckl, predsed-
nik društva "Heimatkunst", v
katerem je 1700 Oberammer-
gauincev organiziranih, obiskal
Franka D. Watermana v New
Yorku in se mu pritožil, da raču-
ni igralcev, ki so obiskali Ame-
riko, niso v redu. Organizacija je
bila informirana, da so igralci do-
bili \$250,000, a oddali so le
\$10,000. Kam je šla ostala vsota,
ne vedo ali pa nočejo povedati.
Wilhelm Lecher, prejšnji pred-
sednik "Heimatkunsta", je bil
radi tega odstavljen. Na sumu je
tudi Anton Lang, ki še 30 let igra
vlogo Kristusa v pasijonskih
igrah. Končno je bil Stuckl poslan
v Ameriko, da stvar preišče.

Waterman je eden onih, ki so
povabili in financirali igralce.
Odbor tridesetih oseb je vodil
aranzma in vsak je jamlil \$1000.
V odboru so bili tudi John D.
Rockefeller ml., W. H. Harri-
man, Arthur Curtis in Haley
Fiske, predsednik Life Insurance
Co. George Gordon Battle, odvet-
nik, je bil predsednik odbora.
Ko je Waterman prejel pri-
tožbo, je takoj obvestil ostale čla-
ne bivšega odbora. Vodilni člani
taje, da so se oni kaj okoristili.
Elmore Leffingwell, ki je bil taj-
nik, poroča, da so igralci res vzeli
seboj le ček za \$10,000, toda prej
so dobili več ko \$100,000 med svo-
jim obiskom. Dobili so veliko več
kot jim je bilo garantirano, toda
kaj so naredili z denarjem, za to
ameriški odbor ni odgovoren.

KULIČOVA PROSPERITETA.

Oakland, Cal. — (Fed. Press.) —
Mrs. H. Glets je vsekakor zaušila
preveč republikanske prosperite-
te, ki je poplavila Ameriko po vo-
litvah. Pred nekaj dnevi se je
onevetila v vozu ulične železnice.
Ko so jo pripeljali v javno bolniš-
nico in preiskali njeno oguljeno
ročno torbico, so našli pest izrez-
kov iz časopisov. Na izrezkih so
bili oglasi za službo. Ko je prišla
k sebi, je povedala, da je vdova
brez sredstev za življenje. Šest
mesecev že išče delo in tri dni že
ni nič jedla.

Ibanes napada Alfonsa.

Pariz, 28. nov. — Vincente
Blasco Ibanes, španski pisatelj, je
danes v Parizu objavil dva nova
napada na španskega kralja
Alfonsa.

ANGLIJA BO ZAHTEVALA NOV MANDAT.

Ligi narodov se nič ne mudi z
egiptovskim protestom. Angle-
ši aretirali voditelje egiptov-
skih nacionalistov.

EGIPČANI OBDOLŽENI NOVIH ZAROT.

Kairo, Egipt, 28. nov. — Sudan-
ske čete v Khartumu so danes re-
belirale in napadle angleško voja-
ško bolnišnico. Trije zdravniki so
bili ubiti; dva sta bila Sirijca,
eden pa Anglež. Angleške čete
so streljale na upornike in potla-
čile vstajo. Več Sudancev je bilo
ubitih.

Kairo, Egipt, 28. nov. — Angle-
ška vojaška policija je danes are-
tirala nadaljnih 12 egiptovskih
nacionalistov. Nacionalistična
stranka, katere vodja je Zaglul
paša, bivši premijer, ogorčeno pro-
testira proti pogonu na njene pri-
staše.

London, 28. nov. — Iz zaneslji-
vih virov se poroča, da se angli-
ška vlada bavi z vprašanjem man-
data v Sudanu. Anglija namerava
zahtevati, da ji liga narodov pu-
veri upravo Sudana.

Ženeva, 28. nov. — Tajništvo
lige narodov je prejelo protest
egiptovske abornice proti ultima-
tu in aretiji Velike Britanije.
Tajnik Drummond je formalno
poslal protest Hymansu v Belgiji,
ki je predsednik sveta lige narod-
ov. V liginih krogih se govori,
da bo protest najbrž položen nu
varno mesto, kjer umre za sta-
rostjo.

Kairo, Egipt, 28. nov. — Angle-
ške vojaške oblasti so večeraj are-
tirale štiri vplivne nacionalistične
voditelje. Aretirani so bili zgodaj
jutraj, ko so voditelji še spali.
Potegulli so jih iz postelje in od-
peljali nesnano kam. Med njimi je
tudi Nekraš Baj, ki je bil mini-
ster notranjih zadev v kabinetu
Zaglul paše. Pričakovati je na-
daljnih aretacij v Kairu in Ale-
ksandriji.

Angleški oblastniki pojasnjuje-
jo, da imajo aretacije namen, pre-
prečiti nadaljne zarote soper živ-
ljenja angleških uradnikov. Baje
so odkrili, da nameravajo egipt-
ovski nacionalisti ubiti tudi ge-
nerala Allenbyja in druge visoke
angleške uradnike. Vsi uradniki
imajo zdaj močna vojaška spre-
stva, kadar se pokažejo na ulici.

VELIKI IN BOGATI HLO- ČINOVI NE LOVE.

Umor hišnje hodeje zakriti s
plaščem molččnosti.

Vancouver, B. C. — Umor škot-
ske hišnje, katero je importirala
Reklina armada v Kanado kot po-
sila, ki dela poceni, je še neraz-
vojljena uganika in morilec svo-
bodno pohaja okoli. Tisti, ki so se
zanimali za stvar, izjavljajo, da
je pritisk bogatih ljudi, zameka-
nih v afero, preprečil aretacijo
morilec. Našli so jo umorjeno v
hiši bogatina po razpisni gostiji.
Časniki so prenehali pisati o sta-
vi in policija se ne briga za stvar,
dasiravno je kazala široko sled,
kje se naj išče in prime morilec.

Ljudje, ki so izrekli le svoje
mnenje, kdo so pravi sločinci, so
bili posvarjeni, urednikom listov
"The Labor Statesman" in "Sa-
turday Tribune" so zagrozili s
aretacijo, ako bodo še nadalje za-
htevati, da se dogodek natančno
preišče.

Reklina armada, ki je importira-
la dekleta v Kanado, se ni brigala
dalj za stvar, kot da je dobila po-
vrnjen denar, ki ga je potrošila za
njeno fotovanje.

PREISKAVA ZARADI STRE- LJANJA NA JANTO OD- REJENA.

Washington, D. C. — Odrejena
je preiskava zaradi streljanja z
obrežne ladje na janto milijonarja
M. M. Feldinga iz New Yorka, ki
se je vračala z ribolova v luko.
Milijonar pravi, da ni imel na
janti opojnih pišaj in tudi ni sku-
šal pobegniti.

Balbo, Mussolinijev prijatelj, odstavljen.

Vrhovni poveljnik fašistične mili-
ce, ki je ukazal pretepati socia-
liste, je moral pustiti službo na
pritisek opozicije.

Rim, 28. nov. — General Balbo,
najvišji poveljnik fašistične mili-
ce v Italiji in desna roka Mussoli-
nija, je večeraj resigniral, ko je
opozicija razgalila njegove tero-
ristične metode. Mussolini je spre-
jel ostavko. S tem je opozicija
zopet pokazala svojo naraščajočo
moč in izvajala novo zmago,
dasi njma nobene besede v parla-
mentu.

Opozicija je objavila pismo, ki
ga je general Balbo pisal 31. avgus-
ta 1923. uredniku Ferreru. V tem
pismu je Balbo dal navodila, kako
morajo fašisti nastopati proti so-
cialistom.

"Pretepaite jih, ne preveč,
ampak po malem in toliko časa,
da zapuste mesto," je pisal Balbo.
"To pismo lahko pokažete pre-
fektu policije. Policija izvrši do-
bro delo, če aretirajo socialiste po
enkrat v tednu, dokler ne bodo
imeli zadosti. Državnega pravdi-
nika je tudi treba podučiti, da so-
dišče ne povzame nobenega kora-
ka proti pretepanju socialistov."

Pet drugih vodilnih fašistov je
izgubilo javne službe s Balhom
vred. Opozicija je predložila dolgo
listo imen drugih fašističnih
uradnikov, ki so krivi tega ali
onega zločina. Ako bo Mussolini
držal besedo, da namreč istrebi
vse zločinske elemente iz odgovor-
nih uradov — ostane kmalu sam.

Položaj na Kitajskem.

Čangtaolin je konfiriral z diplo-
mati. Bojevanje v Vupejfuje-
vimi pristali se nadaljuje.

Peking, 28. nov. — General
Čangtaolin, mandžurski diktator,
je večeraj v spremstvu velike tele-
ne straže poslal devet tujezem-
skih poslanikov. Najprvo je šel v
ameriško poslanštvo in tam kon-
firiral pol ure, nato je obiskal
druge. Čang je informiral poslani-
ke, da ne mara dominirati cen-
tralne vlade in se vrne v Mandži-
rijo kakor hitro mu bo dopuščala
vojaška situacija.

Bojevanje v Vupejfujevimi pri-
stali v centralnih kitajskih pro-
vinciah še traja, toda brez kakih
posebnih rezultatov. Čete kitaj-
skega generala Fengjuhsanga, ki
stražijo bivšega cesarja, se noče-
jo pokoriti in oddati stražo četam
nove vlade kot je bilo odrejeno.
Da ne bo nepotrebnega konflikta,
je Čangtaolin apeliral na Feng-
juhsanga, naj svetuje svojim čet-
tam, da se mirno podajo.

Hsuan Tung, bivši kitajski pre-
stolonaslednik, namerava iti v
Ameriko.

BANDITOM VSE PEAV PRIDE.

Ukradli so za \$10,000 čevljev.

Chicago, Ill. — Banditje so pri-
belem dnevu ustavili tovorni av-
tomobil Florsheim Shoes kompa-
nije, katerega je šofiral John Bar-
rett. Dva bandita sta skočila na
avto in sta zahtevala od šoferja
njegovo oblastveno dovoljenje.
Dejala sta, da sta policaja. Bar-
rett je prišel iskati po svojih čep-
ih in ko je pogledal zopet ban-
dita, je xrl v cev samokresa.

Banditje so mu ukazali, da pe-
lje na Kanasko in Polkovo ulico.
Tam je čakal avtomobil in šofer
je moral vanj. Vozili so ga sko-
raj dve uri po mestu, naker so ga
izpustili na vogalu Rooseveltove
ceste in Robeyjeve ulice.

Starka zadavila starko radi 19-letnega fanta.

Dunaj, 28. nov. — Pred sodi-
ščem na Dunaju se vrši proces,
kateremu je težko najti para v
zgodovini kriminalnih pravd.
Francisca Pruscha, 54 let stara,
je obtožena, da je zadavila v spanju
67-letno Marijo Eberl, ki je bila
njena tekmovalka v ljubezni do
19-letnega Ernesta Meicheja, ka-
teri je bil pri njima na stanova-
niju Pant je bil oproščen vsake
krivde.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi ne se vračajo.
Naročnina: Zedinjena država (Ivan Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 na pol leta in \$1.25 na tri mesece; Chicago \$4.50 na leto, \$2.25 na pol leta, \$1.12 na tri mesece, in na inozemstvo \$6.00.
Naslov na vso, kar ima stik s urednikom:
"PROSVETA"
2657-59 So. Lavandale Avenue, Chicago, Illinois.
"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.
Advertising rates on agreement.
Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5 per year; Chicago \$4.50, and foreign countries \$6.00 per year.
"MEMBER OF THE FEDERATED PRESS"

Datum v objavi n. pr. (Nov. 30-24) poleg vašega imena na naslovu pomeni da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Ponovite je pravčasno, da se vam ne ustavi list.

ENKRAT GORI, ENKRAT DOLI.

Tako je v sedanji človeški družbi.

Jay Gouldova zapuščina nam pokazuje, kako se v sedanjem gospodarskem sistemu zbirajo ogromna premoženja in zopet razpadajo. Oče je mogoče dosegel najvišjo stopnico na družabni lestvici, jaha na milijonih delavcev in jih izkorišča, njegovi popotomci se pa prično vračati v razmere, v katerih je njih prednik s piratskimi instinkti začel.

Jay Gould je bila star šest in petdeset let, ko je umrl. Bil je torej še v letih, v katerih je bilo pričakovati, da živi še en četrt stoletja. Zapustil je pet in osemdeset milijonov dolarjev. Njegova karijera je bila od mladih nog pa do njegove smrti zgrajena na gospodarskem uničenju drugih. Vse, kar je pričel, je dosegel. Njegove metode pa niso bile etične, ampak take, kot jih današnji gospodarski sistem dovoljuje, akotudi so piratske.

Praden je umrl, je poklical svoje otroke pred se in rekel: "Bodimo tudi naprej ena družina, kot smo bili dozdaj in zato zapustim svoje premoženje vam vsem, da se upravlja v interesu vas vseh."

Jay Gould je umrl leta 1892. To še ni tako dolgo. Njegovo premoženje se je v tem času skrčilo za več kot en milijon na leto. Kako je to mogoče, ko ima veliko premoženje lastnost, da se pomnožuje in podjarmljuje vedno več malih premoženj in jih spravlja v celoto, tvorečo ogromno gospodarsko moč?

Nekaj časa so nasledniki Jay Goulda dobro orali skupaj. Uživali so in živeli. Ničesar niso opustili, kar sladi življenje. Delali niso ne z možgani in ne z rokami. Kaj takega se tudi ne spodobi za otroke milijonarja, ki je zapustil pet in osemdeset milijonov. Podobni so bili rastlini zajedalki, ki se vpenja in ovija okoli drevesa in se prehranjuje z njegovim sokom, dokler drevo ne vsahne, rastlina pa zatem tudi pogine.

Ako človek samo živi in vživa, se v njem obujajo želje po vedno večjem uživanju, po vedno večji razsipnosti in razkošnosti. Tako življenje pa požre vedno več denarja, ker postaja dražje od dneva do dneva.

Nekako pred osmimi leti so se pojavili prvi prepiri v družini. Nekateri potomci so mislili, da dobe premalo dohodkov iz zapuščine za svoje udobno življenje. Pričele so tožbe, brat proti bratu in tako naprej. Današ je v tožbe zapletenih okrog petdeset potomcev: otroci, vnuki in pravnuki Jay Goulda, in menda tudi njegovi pravnuki bodo kmalu zapleteni vanjo, ako ne bo pravde kmalu konec, ki se vleče kot povest o "Jari kači in Steklem polžu."

V pravdi nastopa do trideset advokatov, ki vsak zastopa svoje klijente. Nekdo je izračunal, da stane pravda vsako uro \$2,500, kadar nastopijo advokati pred sodiščem. Torej deset tisoč dolarjev v štirih urah in na dan. Razsodnik prejme \$65 dolarjev na uro. Sliši se, da bo pravda požrla \$16,800,000.

Najvišji sodnik je lani razsodil, da znaša premoženje, zaradi katerega se zdaj Gouldovi potomci tepejo med sabo, \$50,400,000. Okrog pet in trideset milijonov je že požrlo nespametno vživanje od Gouldove zapuščine. Ko pravda konča, se bo premoženje še veliko bolj skrčilo. Znašalo bo \$33,600,000. Malo manj kot dve tretjini premoženja bodeta proč.

Stari Jay Gould je grabil in uničil je gospodarsko na stotine drugih eksistenc. V njegovih potomcih je njegova kri, kapitalistični gospodarski sistem je še ostal, ki daje priliko, da ljudje drug drugega uničujejo gospodarsko. Njegovi nasledniki niso več prijemali drugih, ker so se udajali življenjskim nasladam. Ko se je pa pričelo premoženje vedno bolj krčiti, so se poprijeli med sabo. Kakor je ustanovitelj premoženja uničeval gospodarsko tuje ljudi, tako se zdaj njegovi potomci uničujejo gospodarsko med sabo. Krvne vezi ne drže v kapitalističnem gospodarstvu, kadar gre za denar. Gospodarski sistem je tak, da pravi: "Ako ti ne uničiš mene, uničim jaz tebe." Dokler so živi stariši, mogoče še nekaj drže krvne vezi. Ko pa stariši zatisejo svoje oči, tedaj pa nastane ravs in kavs. To je nauk, ki ga podaja povest o premoženju Jay Goulda, denarnega mogotca, ki pa obenem pokazuje, kako strašen in pošasten je kapitalistični gospodarski sistem.

SLIKE IZ NASELBIN.

Morgantown, W. Va. — Par vrstic iz naše zmehane nasebine, kako se imamo. Kdor ima delo, dela, kdor ga nima, ga pa pri nas dobiti ne more, po unijskih rojih, a po neunijskih se dobi, le opravljati je težko tako delo. Pa bivši na U. M. W. je vseeno šel opravljati stavkokaško delo, kar mislim, da so rojaki videli v tedenski izdaji Prosvete, ko je bilo pisano, da je Frank Tomšič rajši odstopil od S. N. P. J. kakor bi pustil stavkokaško delo.

Tu na Osagu je imel dobrega prijatelja, ki mu je rekel, naj bo pri njemu ter mu bo tudi dal jesti, ampak Tomšič je rekel, da dobi delo v unijski majni pri Davis Coal Co. in šel jutraj, da ni hče ni videl in si s tem nadel ima, katerega se varuje vsak zaveden delavec.

Zdaj sem tudi jaz stopil k pečlarskemu klubu, katerega, priporočam, da se držimo trdno. Na 10. decembra bomo imeli volitve, prilika, ko naš klub lahko dela, da nadomestimo vodstvo pri rudarski organizaciji z boljšim, ki bo delalo za člane ne pa za utrjevanje svoje mašine, ki ni drugače kot na škodo organizaciji, ker kupuje z nami in baranta za našo organizacijo.

Bodimo previdni pri glasovanju, da nas kdo ne premoti, ker je zmerom med nami takih, da verujejo sedanji naradnjaški majni in ji zaupajo. Bodimo proti človeku, ki nas je pripravljen z organizacijo vrad prodati, kakor se prodaja živinče na seznaju.

Posdrav od člana pečlarskega kluba iz gorate Virkije, Osaga in Scot Runa. — T. J.

Harwick, Pa. — Nered, a vendar moram priznati, da se tudi v Harwicku bolj slabo godi. Lansko leto ob tem času, kamor si prišel med domače, je bilo še kaj radežega na mizi in gledali smo skrbno, da smo pravočasno vse posušili. Letos je bolj, vse zvoni, kamor potrkša. Se pa zato bati ni treba.

To je izvrsten barometer, ki pokazuje, kako se delavske razmere. Naš premogovnik še ne obratuje od meseca junija t. l. Nekaj popravljajo, rov bo povečan in s cementom oblit. Tudi nov dipelj delajo. Kdaj bo stvar dovršena, še ne znamo, ali si se, da prihodnjega januarja, koliko je resnice na govorici, bomo videli.

Pisma dobim iz različnih nasebin z vprašanji, kako delamo, če bi se dobilo delo. Ne dam zaenkrat nikomur sveta hoditi sem za delom, kadar zažemo zopet obratovati, se bom oglašil. Vse pramo in tiho je po ulicah naše nasebine, moški so se razšli, sami dalje, zakonski in zaročniki bližje, da še včasih lahko pogledajo k svojim šenskam.

Tak smo obstali tudi z društvenimi razmerami. Članstvo se nam je skrčilo za dva, dobili smo samo eno novo pristopilo članice pri društvu št. 419 S. N. P. J. in društvu št. 176 S. N. P. J. pa stoji s članstvom kakor je bilo. S klubom J. S. Z. smo takorekoč pri koncu. Čudno se sicer to sliši, ampak kaj lahko se zgodi. Tajnik kluba je šel za delom in ga ni nazaj; ne javi se, kje je, prav kakor bi se preselil na Mars, s njim pa je takorekoč šla tudi organizacija kluba.

Teško mi je, ko tudi jaz pripadam k stranki in se večkrat dobi na uho, kaj pa z našim klubom. Očitno mi je nekdo: "Sem še star socialist in vem več kakor vi vsi: stranka še ni tako slaba, pa voditelji so zaniž." — Tako se izražajo, pripravljeni so vsaki čas kritizirati. Ampak jaz upam, da bomo klub zopet oživel. Res se ne morem pohvaliti, da bi bile njegove seje dobro obiskane. Meseca avgusta smo imeli konferenco J. S. Z., šod in pouk za še minule volitve. In vsi tisti "stari socialisti, ki so se dosti poučeni v politiki", so se onega dne varovali, da ne prestopijo praga dvorane, kjer se je vršil politični pouk. V takih razmerah ni čudno, da smo primorani garati nadaljnja štiri leta pod enakimi razmerami. Saj ne mislim, da je kriva samo naša nasebina, vsa delovnega ljudstva se tiče. Če bi se organiziralo in se šel zdaj pripravljalo za drugo volitve, bi bila zmaga naša brez vprašanja, koliko milijonov ima Wall Street. Tako pa je ravno narobe, ko se delavci noče organizirati z izgovorom, da so stroški in da ga še boss ne bo hotel potem lepo pogledati.

V naši nasebini je šel na volitve mož, ki je vprašal, ko je dobil glasovnice, kje naj dela križe, ker brati ne zna. Gotovo je nare-

dil potem križe tam, kjer so mu odkarali. Če bi bil organiziran in radi tega poučen, bi se vedel, kje so naši delavski kandidati. Radi nevednosti delavcev je tudi na tisoče glasovnic zavrženih, ko bi bili delavci glasovali za svojo stran. Vse radi tega, ker se ne damo do časa poučiti.

Slovenec v Harwicku kličem, da pridete vti h klubu, da ne bomo ravno mi zadnji. Tudi tisti bi morali pristopiti, ki se kluba takorekoč boje. Brez prispodne debate po hišah ne pomagajo, če se politično ne organiziramo.

Posdrav čitateljem Prosvete, posebno pa članom društva Naprej do smage, št. 419 v Harwicku, Pa. — Anton Jasbinšek.

Sheboygan, Wis. — Neizprošana smrt je zopet ugrabila iz naše arede nadebudno mladenko v najljubšem ovetu dekliake dobe, v starosti 19 let, gđ. Antonijo Kalan. Pokojnica je bila hčerka ugledne družine Kalan. Bila je marljiva ter splošno priljubljena v krogu svoje tovarišije. Družina Kalan je ena izmed prvih, katere se je naselila po svetovni vojni iz stare domovine v naši nasebini.

Pokojnico so pokopali na tukajšnjem slovenskem pokopališču, kjer bo še dolgo počivala nepozabljena od svojih znančev. — Poročevalec.

Meadow Lands, Pa. — Že itak slabe delavske razmere so se zadnji teden poslabšale, da so zapri-ke dva rova v tukajšnji okolici. Kar se tiče dela ni torej vredno hvaliti.

Naše društvo August Bebel, št. 259 S. N. P. J., šaluje letos še za drugim članom. Dvajsetega novembra je preminul v starosti 48 let Gašpar Javk, doma iz vasi Breznica nad Škofjo Loko na Gorenjskem. Tu zapušča žalujčo čeno in dva sina v starosti 11 do 15 let, dva brata v Clevelandu, O., v stari domovini pa brata in štiri sestre. Pokojnik je bil član naše jednote še 13 let ter član U. M. W. of A. lokala 1829. Pogreb se je vršil dne 22. novembra na narodnem pokopališču v Canonsburgu, Pa., ob veliki udeležbi društvenih bratov in prijateljev pokojnika.

Ni ti bila poslana s rožami pot življenja, dragi sobrat Gašpar, kakor ni nobenemu nas trpinov. Ti si dokončal, naša želja in upanje je, naj ti bo sedaj boljše. Svojo dolžnost si dovršil in društvu August Bebel, št. 259 te bo hranilo v trajnem spominu. Počivaj mirno in sladko!

Na Silvestrov večer napravimo pristržno domačo zabavo v korist društveni blagajni. Dramski klub Triglav nam vprizori igr "Županova Meleka". Natančnega programa do danes še ne povemo, ker bi potem težko pričakovali novega leta. — Valentin Demšar.

Maynard, Ohio. — Na Maynardu se držimo po starem. Edini rov, ki je še dosedaj obratoval v tej okolici, se sliči, da zaprejo 26. t. m. za nedolgo časa.

Naj mimorede omenim izid tukajšnjih volitev. V naši nasebini je bilo izmed 310 volilcev 193 glasov oddanih LaFollettu, 14 glasov so vrgli v koš, kateri so bili tudi najbrž njegovi. Dvomim pa še vaeeno da bi bili prišli vsi naši glasovi v poštev, ker sem videl priobčen okrajni rezultat volitev v lokalnem angleškem listu. Glasovi drugih kandidatov so bili pravilno priobčeni, našega Boba so pa prikrajšali samo iz te nasebine za 128 glasov. Nekateri trdijo, da je tiskarska pomota, kar pa ne verujem mojem tega kopila. Glasove so v listu razdelili tako: Davis 88, Coolidge 110, LaFollette 65. Pravilno bi bilo: Davis 42, Coolidge 57, LaFollette 193. — Andy Zlatoper.

JAVNA GOVORNICA.

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev Prosvete.

Kenton, Pa. — Delavska Slovenija piše v izdaji 13. novembra, da socializem poka in razpada ter da je postal ječen. Koliko logike je v njenem pisanju, vidi človek, če le malo sledi. Jetičen človek je pred smrtjo ječen, ne po smrti, D. S. pa se je hvalila, da je socializem pokopala še meseca julija. Če je še položila na grob tudi kak venec, mi ni znano, vsekakor pa zdaj priznava, da je socializem postal šele ječen, čeprav je še pred štirimi meseci pisala, da je mrtev.

List, ki tako piše proti delavski organizaciji, vsekakor ne zagovarja delavskih koristi, pač pa kapitalistične. Kje tako vztrajno napada socializem bi človek sklepal, da D. S. dobiva kako podporo

od delavskih nasprotnikov, saj piše socializmu prav tako zakrknjeno kakor glasilo Wall Streeta.

Socializem kajpada ne more funkcionirati brez denarne podpore, saj D. S. tudi ne, ki hvali komunizem, kakor se nobena komunistična organizacija ne more obdržati brez denarnih sredstev. O D. S. pa bi prej sodil, da ima falični kot komunistični program, ker dvomim, da bi komunizem nalagal, da mora napadati socializem in njega organizacije. Če se hočemo delavci kdaj otresti kapitalističnega jarma, moramo to storiti delavci sami, toda pomniti moramo, da brez socializma ne bo šlo. — A. Chater, naročnik.

Farrell, Pa. — V št. 266 Glasu Naroda je Peter Zgaga naslovil pismo spoštovanemu slovenskemu frančiškanskemu komisariatu. In tu čitam naslednje:

"Najmodernejša slovenska katoliška unijska tiskarna, ki tiska slavno katoliško glasilo katoliške jednote in je valed tega poslala knjižico v svet brez potrebnega unijskega znamenja. V tej knjižici se glasi: Kdor to knjižico pri sebi nosi, mu ne more škodovati nihče in bog ga bo obvaroval, da se mu ne bo pripetilo kaj hudega; njemu se ni treba bati ne puške, ne drugega orožja. Po zapovedi Krista morajo izginiti vsi vidni in nevidni duhovni in sveti duh bo sam ostal na strani ob vsaki priliki in nesreči. Kdor tega ne veruje, naj poskusi prilezati enemu psu na vrat in psa naj strelja, pa bo videl, da se ga krogla ne bo prišla. Ta knjižica ima tako moč, da še živali ne more končati. Kdor nosi to knjižico pri sebi, je nemogoče, da bi bil preboden ali ubit. Ta knjižica velja samo 25c."

Jaz imam v tovarni bolj nevarno delo in bi želel dobiti tako knjižico. Kdor jih prodaja, naj se mi javi in sem pripravljen plačati za njo \$1000. Plačam pa potem, ko se bom prepričal, da je knjižica res taka, kot se čita gori.

Silno se je razjezil pater kovertičar nad Petrovim pismom. Resnico pa je vendar povedal, kar je vredno, da se s krevljo v dimnik zapiše. Pravi: Vsega hudega sem jaz kriv; kar se kje zgodi, vse samo jaz naredim, kar se stori med katoliškimi Slovenci. Jaz sem glavni predsednik K. S. K. J., jaz sem njen duhovni vodja, jaz sem urednik glasila. Jaz sem priredil vse shode, ki so se tako klaverno obneali, jaz sem imel od teh shodov dobiček. Jaz sem kriv, da mi pobožne ovčice kupujejo premor, da se grejem pri dobro zakurjeni peči, jaz sem vrhovni car ameriških Slovencev. Jaz sem kriv, da je eden mojih tovarišev spisal knjižico v imenu žrtve mladega kaplana, jaz sem kriv, da je orožnik zaslišal vodilko Johanceo, ki je kupovala čudežno kri v ljubljanski klavnici. Jaz sem kriv, da so tam na Polici pri Višnji gori dobri fajmošter - onečastili mladi dekle in potem pobegnili na Hrvaško. Jaz sem kriv, da imamo tako malo naročnikov na katoliški list, vse kar naročnin imamo sedaj, jih lahko v šepu raznesem. Zato kristjani bodite modri kakor golobje, jaz sem zviti kakor kača. Ne poslušajte me, ako pravim, tu je Krist, tam je Krist, ne verjemite meni, sami se prepričajte in v smaga bo vaša. — Jakob Jert.

IZ PRIMORJA.

Smrtina neureda na železniški postaji pri Ledečah. Dne 6. nov. jutraj je železničar Anton Grbee, nameščeneč ležečke postaje našel blizu proge na tiru strašno razmesarjeno človeško truplo. Ena noga je bila popolnoma odtrgana od telesa, život pa je bil prerezan na dveje železničar si je ponesrečenca natančneje ogledal in je z grozo ugotovil, da je mrlil njegov tovariš Ivan Hrovatič, ki je bil zaposlen na ležečki postaji kot čuvaj. Moš se je zvečer po službi napotil domov v Čepno, toda idoč po tiru, je pridrvel za njim vlak, katerega hrična ni alialar ter rga povozil. Tragično pri tej smrti je to, da je pokojnik isti večer daroval za vdovo nekega ponesrečenega tovariša 2 liri. Par ur kasneje pa je njega samega doletela enaka smrt.

Nesreče pri zatiganju min. — V kamnolomu podjetja bratov Cachino v Nabrežini se je kamnoseku Vincencu Dobroviču pripetila teška nesreča. Moš je pripravil in zaigal več min ter se nato odstranil. Ker se ni dovolj oddaljil, pa ga je zadelo kamenje neke mine, ki je eksplodirala z vso silo ter so drobci opasno poškodovali na cellem životu, posebno na levi roki. Moš je v tržaško bolnišnico.

Vesti iz Jugoslavije

Požar na Primakovem pri Kranju. Dne 6. nov. zvečer, okoli ure, je zopet oznanjalo v Kranju cerkveno zvonjenje požar. Gore je na Primakovem pri Kranju posestniku Kočniku, p. d. Lampretu ter fevljarju Rozman. Prvemu je pogorel pod z vsem nom, slamo in orodjem, drugemu pa stanovanjska hiša. Ogenj nastal na dosedaj še nepojasn način na Kočnikovem podu. M nemu vremenu ter v najkrajšem času na kraj nesreče došlih grujasecem okoliških požarn bramb se je zahvaliti, da se ogenj ni razširil na v neposredni bližini nahajajoča se sosednja posesti, ki so po večini krsta s slamo, gorlela sta le malo zavarovana.

Roparski napad v Begunjah pri Cerklju. — Zakonska Zalar Begunji pri Cerklju sta odšla d. 4. nov. zgodaj jutraj na delo gozd in pustila doma 18letno dečko Ano, da varuje hišo. Ob 11. d. polдне je nenaodma vdrl v hišo neznan moški, nameril proti kletu samokres in zavpil: "Deno in ključ, ali te pa ustrelim. Prestrašeno dekle je odgovorila da nima ne enega ne drugega, kar je neznanec ustrelil in zad dekleta v desno roko. Po zločinu je pobegnil. Ranjeno mladenko prepeljali v bolnico v Ljubljano.

Roparski napad. — Ko se je dne posestnik Ivan Vidmar iz M. ke vračal s vozom iz Dolnje Dmrov, sta ga na cesti blizu Banjloke nenadoma napadla dva moška in oropala. Vzela sta mu zlatu in verigico in denarnico s približno 5000 Din gotovine.

Umrl v Ljubljani. — Lov Breclji, kočar, 78 let. — Mari Koprivec, trgovčeva žena. — Frančiška Kuhar, posestnikova hči, let. — Henrik Pečenko, zidar, 5 let. — Fran Florjančič, zavarni potovalni uradnik, 79 let.

Klerikalci in protestantje. — V Beogradu se je vršil dne 2. nov kongres vseh protestantskih cerkvenih organizacij. "Slovenec" gostobesedno poroča o poteku zborovanja, debelo beleži srečno zadovoljnost nazvočih nad ministrom ver, ki je v svoji širokogrnosti takoj priznal evanđeljskercerkveno okrožje, pozabi pa na vevenskim farovžem poročati, da je Jugoslovanski klub na tem kongresu zastopal klerikalni poslanec g. Geza Siftar. Ta pozabljenost ima svoj poseben vzrok. Z volitve bo gotovo svet vera v narnosti. Čudno bi pa takrat gledali klerikalni backi, če bi jim bilo znano, da brani katoličanstvo v Beogradu protestant Geza Siftar, ali pa veliki moister frazonske loše dr. Veljkovič ali mu aliman dr. Spaho.

Železnica Ormoš-Ljutomer. — gotova in bo kmalu izročena promet. Železnica bo za cel ormoško ljutomerski okoliš velike gospodarske važnosti.

Umrla je ga. Pierčeva, vdova po pokojnem predsedniku Kmetijske družbe Pircu. Pokopali so jo v Ljubljani v petek, 31. oktobra.

V bližini Braslovca je neznan lopov napadel posestnika Resarja in mu odvzel 2500 Din. Istega večera je ropar napadel na cesti v Rupret—Gomilsko mesarja Turnška, ki pa mu je srečno ušel.

Otrok umrl valed žganja. — V Veliki Gorici je petletna hčerka gostilničarja R. Skalec prišla do žganja in ga toliko popila, da je v par urah umrla.

Nov hotel v Zagrebu. — Z novim letom se otvori v Zagrebu novi hotel "Eplanade", ena največjih in najmodernejših zagrebških zgradb. Novi hotel, razkošno opremljen, ima 200 stanovanj za nastojce; vsako stanovanje ima lastn tuje; v hotelu, ki ima dvonajst dvigal, bo velika kavarna in restavracija, za goste pa še posebna obednica, nadalje velika koncertna dvorana ter klubski prostori. Streha je zgrajena kot terasa in nudi diven razgled po Zagrebu in daleč naokolo.

Visoko starost. — V visoki starosti 102 let je umrl v Vinkovcih Ivan Nadal, rodom iz Huma v Istri. Italijanskim nasilnostim se je umaknil v Jugoslavijo.

Krematorij za živali. Sarajevska občina je uredila krematorij, v katerem se bodo sešigala trupla poginulih živali.

Zagorel postar. V Cerovem logu na Dolenjskem je dne 2. nov. na doslej nepojasn način izbruhnil požar v gospodarskem poslopiju Ivana Zagorca, ki je pogorelo do tal. Tekom enega meseca je to v tamkajšnjem kraju je stoji požar. Med ljudstvom je vzljal strah, ker se domneva, da je bil v vseh treh slučajih agent podtaknjen.

Razne vesti.

BLAZNA ŽENA UMO- RILA SVOJEGA DELODA- JALCA.

Blazna je tudi po njegovi ženi na "božji" ukaz.

Mainfield, N. J. — Mary Kom-
plekta, po narodnosti Polja-
nka in po veroizpovedanju ka-
toličanka, je s sekiro ubila svoje-
delodajalca George H. Davey-
ja. Memljala je božje ime in nato
hitela v spalnico njegove žene
Berke.

Žena se je zbudila in je rekla
Berki: "Pojdi in pogledaj,
če je pri očetu vse v redu."
Berka je na potu srečala de-
ločarja, ki je hitela s sekiro v spalni-
cino matere. Porinila je hčer-
ko stran in skočila s sekiro v
spalnico.

Žena je sedela v postelji in je
rekla: "Kaj pa je Mary, ali ste
ostali?"

Žena je padla sekira, gospodinja
zakričala, ostrina sekire se je
vnesla v njeno grlo. Blazna
je zopet dvignila sekiro in
tem brbrala molitve in jo za-
pela v telo svoje gospodinjke.
Blazna je štirikrat in četrti mah-
nila s sekiro, ki je gospodinjki skoraj odsekala
glavo pri hrbtu.

Berka je tekla na ulico in te-
stirala po policijo. "Bog mi je
kazal, da jih pomorim," je vika-
la verokoblastna deklica in vihtela
sekro. Policija je bila kmalu na
mestu in je morala dekli obliči
priilni jopič, da je je lahko od-
loži s sabo.

Berka ima manjšo poškodbo.

KORETZA JE IZDALA ŽENSKA

Če prejema posebno hrano in
je dobre volje.

Halifax, N. S. — Ko so Kore-
tze povedali, da ga odvedejo v
četrtke jutraj v Chicago, je me-
l, da je njemu vneeno, ako ga od-
peljajo takoj. Pravili so mu, da
ga je spoznal bančni uradnik, a
Koretza je zamahnil s roko in re-
kel, da ne verjame v take pravil-
nice, ker izdala ga je ženska, kaj-
ni ga bilo človeka, ki bi v njem
poznal Koretza, odkar je nosil
brado.

Odkar je v zaporu, zapravlja
svoj čas s igranjem kart. To je pri-
kazih ljudem v navadi. Čitani ne
marajo. Radi si nabavijo knjižni-
ce, da napram drugim ljudem iz-
gledajo strašno učen, ampak
knjig, posebno dobrih knjig, ne
imajo.

V zaporu mu nosijo posebno hra-
no, kajti jedniška hrana ne gre
Koretzu v slast. Ječar pravi, do-
ler bo plačal s denarjem, bo se-
veda prejel posebno hrano.

Med žrtvami tega sleparja so
tudi Slovenci. V kolikor se je do-
dal izvedelo, so bili osleparjeni
na približno dva tisoč dolarjev.

Halifax, N. S. — Leo Koretza
je ni odpeljal v spremstvu straž-
nikov v četrtke v Chicago. Humor
ni ni zapustil in prav dobre volje
je. Iz svojih žrtv se norčuje in
pravi: "Sleparije ni. Zbiral sem
bogastva za svoje prijatelje. Ni-
kdar nisem ljudi silil, da imajo z
mno kupčijske stike. Denar so
mi kar ponujali in prinjali so
ga sami. Denar, ki sem ga spre-
jel, mi je bil valjen."

Temu je dodal, da je za svoje
bližnje, tako namreč imenuje svo-
je žrtve, ki so hotele čez noč obo-
stati nastopal in delal kot do-
brih.

NAČLA SODBA ZA SIROMAKA.

Council Bluffs, Iowa. — Jay
Graham, brezposelni poljedelski
delavec, je okradel oljno postajo.
Eno uro kasneje so ga prijeli. Pri-
kazal je svojo krivico in bil obso-
jen na pet in dvajset let ječe.

Stavka tekstilnih delavcev na
Poljskem.

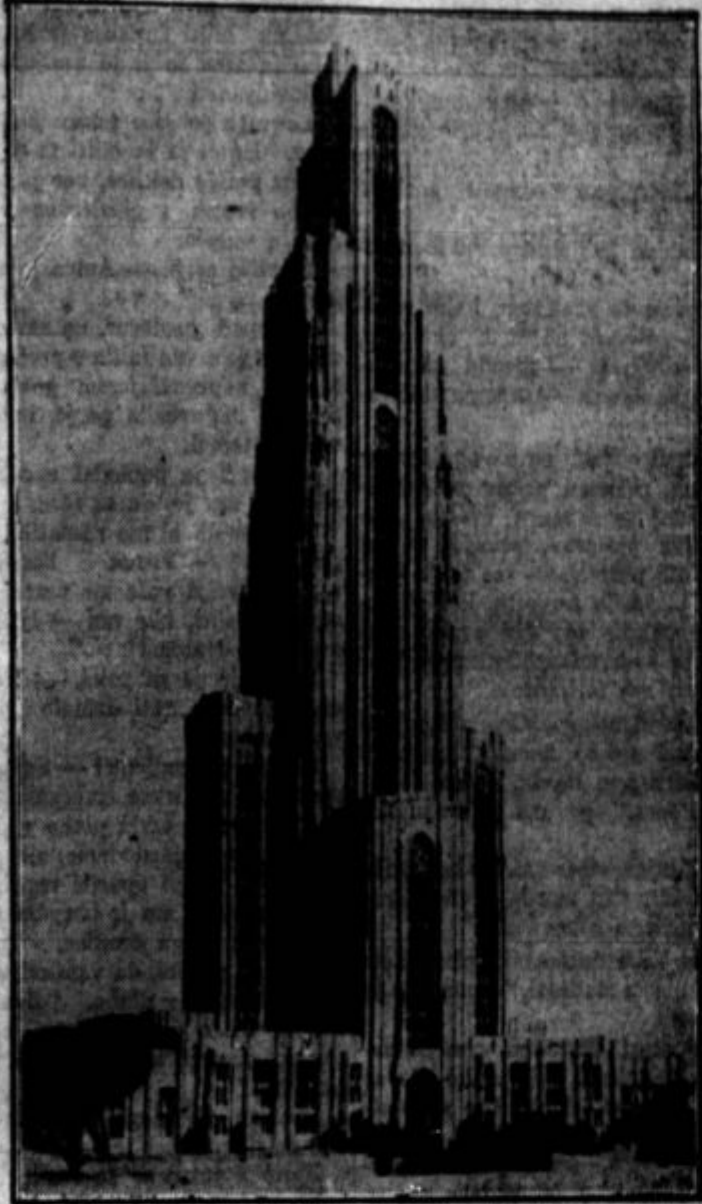
Variava, 28. nov. — Devetdeset
odstotkov delavcev v predilnicah
in tkalnicah v Lodzu je danes za-
stavkalo, ko so delodajalci odkrili
povzročitelje.

Če imenuje egiptovsko odškod-
nino "krav denar".

London, 28. nov. — George Ber-
nard Shaw, znani angleški drama-
ta, je zadnje sredo v predavanju
deležal, da je angleška vlada uni-
čila ligo narodov, Velika Britanija
se je rajši poslužila brutalne sil-
kakov pa da bi predložila spor-
ni narodov v rešitev.

"Ker smo že vzeli krvavi denar
od njene vlade, je toliko vesti,
da izroči denar vdovi umorjenega
generala," je rekel Shaw.

Tempel znanja.

Načrt poslopja nove univerze v Pittsburghu, Pa., ki se bo di-
čila s naslovom "Katedrala znanja". To bo do danes največje
šolsko poslopje na svetu. Imelo bo 52 nadstropij in v njem bo pro-
stora za 12,000 študentov. Poslopje, katerega začno graditi prihod-
nje leto, bo stalo \$10,000,000.

ZAMORCI PRIKRAJŠANI NA VOLILNI PRAVICI.

To pokazuje raspored oddanih
glasov po državah.

Washington, D. C. — Ako po-
gledamo številke, ki govorijo, ko-
liko glasov je bilo oddanih pri
predsedniških volitvah, opazimo
tako, da je bilo procentualno po
številu prebivalstva oddanih veli-
ko manj glasov v južnih državah,
v katerih prebiva precej zamorcev,
kot v severnih, vzhodnih in
zapadnih državah, v katerih se
smatra zamorcev politično za ena-
kopravna človeka. V teh drža-
vah vidimo, da je bilo oddanih
do 83.22% glasov, medtem ko je
bilo v državi Južna Karolina, v
kateri ima zamorcev malo govoriti,
oddanih le osem odstotkov gla-
sov.

Naslednja tablica je sestavljena
na podlagi popolnega rezultata
samo iz šestih držav, ki pa vendar
pokaže precej jasno sliko.

Država	Oddani gla- sovi '24	Oddani gla- sovi '20
Alabama	21.2	206,500
Arizona	47.5	60,165
Arkansas	21.8	150,000
California	48.9	1,271,241
Colorado	36.1	331,615
Connecticut	58.8	403,020
Delaware	75.4	90,809
Florida	30.7	138,081
Georgia	10.6	149,048
Idaho	61.8	129,338
Illinois	60.5	2,420,501
Indiana	74.1	1,376,569
Iowa	65.4	951,319
Kansas	67.9	803,249
Kentucky	71.9	796,991
Louisiana	14.0	126,000
Maine	47.0	198,448
Maryland	52.3	355,705
Massachusetts	54.6	1,142,369
Michigan	58.6	1,200,682
Minnesota	59.4	952,565
Mississippi	9.4	94,300
Missouri	67.7	1,375,409
Montana	61.7	175,247
Nebraska	55.8	454,264
Nevada	62.7	26,230
New Hampshire	67.6	166,576
New Jersey	59.4	1,080,613
New Mexico	62.1	102,599
New York	56.7	3,248,583
North Carolina	44.6	474,000
North Dakota	70.3	220,360
Ohio	62.6	1,956,615
Oklahoma	48.2	512,037
Oregon	49.6	278,978
Pennsylvania	42.7	2,481,721
Rhode Island	58.1	201,492
So. Carolina	8.6	65,000
So. Dakota	56.5	215,236
Tennessee	35.5	294,000
Texas	21.8	706,000
Utah	70.5	131,000
Vermont	45.2	102,565
Virginia	19.3	167,509
Washington	52.8	449,674
West Virginia	71.7	578,783
Wisconsin	51.6	817,686
Wyoming	52.4	70,000

Skupaj ... 49.1 30,095,232 52.6

V nekdanjih sušenjskih drža-
vah Georgia in Mississippi je bilo
oddanih le malo več kot deset od-
stotkov glasov. Alabama, ki ima
precej industrije, izkazuje sedem-
najst in pol odstotkov glasov.

Letos je bilo procentualno odda-
nih več glasov kot v letu 1920.
Nekatere države so nazadovale.

Delavski list je slišal, s katero
računa val nasprotnik.

NAPREDEN KATOLIŠKI DUHOVEN JE UMRL.

Washington, D. C. — (Feder.
Press.) — Rev. Martin O'Donogh-
ue, katoliški duhoven, ki je bil
rojen v glavnem mestu in je tu
služboval v dveh farah kot po-
močni župnik, je te dni umrl v
starosti 54 let.

Rev. O'Donoghue je bil moč na-
prednih idej. Govoril je na mno-
gih socialističnih shodih za dela-
vski styar in agitiral je tudi za
Nestransko ligo v Severni Da-
koti. To pojasnjuje, zakaj je mož
le "pomagal" in zakaj mu škof
ni hotel dati samostojne fare.

TRI ŽENE IN EN MOŽ.

New York, N. Y. — Tukaj so
prijeli Charlesa Hansela na obtož-
bo bigamije. Uskočil je iz Keno-
she, Wis. Oblasti pravijo, da ima
dve ženi v Wisconsinu. Tukajšnja
policija pa izjavlja, da ima tri.
Arretiran je bil na obtožnico,
katero je zapisala Martha Han-
sen, ki jo je poročil v letu 1918
in jo pustil v letu 1923 s štirimi o-
troci, da je lahko poročil Revo
Goldbergovo v Crown Pointu,
Ind. Detektivji izjavljajo, da je
Hansen pred devetimi dnevi po-
ročil tukaj Katarino Beardonovo.

Avstrija in Čehoslovakija podpi- sali prvo pogodbo.

Dunaj, 28. nov. — Prva trgovin-
ska pogodba med Avstrijo in
Čehoslovakijo je bila podpisana
včeraj. Pogodba določa nove ca-
rinske pristojbine, ki so znižale
davek na vse blago.

Estonski komunisti obsojeni.

Reval, Estonija, 28. nov. — So-
dišče je obsodilo 31 komunistov
na došmrtno ječo s težkim delom.
Obtoženci so bili da so hoteli or-
ganizirati revolucijo.

DELAJSKE NOVICE.

Kozaki štitijske skebe.

Williamstown, Pa. — Državna
policija (konstablery) štiti stav-
kokaze v tukajšnji tovarni Unri-
vald Hosier Mills, v kateri je
stavka že od zadnjega junija, ko
je družba znižala delavcem mezdo
za 10 odstotkov.

Književni pregled.

"Čas", novemberska številka,
ima sledečo vsebino: Frank Ker-
ke: Prosperiteta, pesem. Frank
Kerke: Andrejevi, povest (nada-
ljevanje). Iz južnoameriških pra-
gov. Ruski zahvalni dan. O
dateljih in drugem sadju. A. J.
Terbovec: Potni doživljaji. Mikro-
scopična rastlinska rast. Biseri
ceylonskih voda. Jed in zdravje.
Baba — najtiskaj le na svetu.
Priloga: Gospodinski del.
Naslov revije: Čas, 1142 Dallas
Rd., N. E., Cleveland, Ohio.

Umiranje Carigrada.

Turški listi, tudi vladni organi
v Angori priobčujejo vsak dan
šlanki o propadanju Carigrada.
Odkar je bilo sklenjeno premirje,
se je namreč trgovski razvoj biv-
šega glavnega mesta nekdanjega
otomanskega cesarstva znatno
zmanjšal. Draginja potiska ljud-
stvo vedno v globljo bedo. Pro-
met na morju je danes v Carigra-
du komaj senca nekdanjega pro-
meta. Trgovsko poslovanje umira,
banke bolj in bolj akoparijo s kre-
diti, velika podjetja se nahajajo
v likvidaciji. Tujci se izseljujejo,
muslimani pa beže v Anatolijo.
Carigrad se nahaja v teški krizi,
kakršne še ni doživel odkar stoji.
Vzroki umiranja pa so različni.

Samo od lanskega leta do dan-
es je odpotovalo iz Carigrada
35,000 duš. Varok temu izseljeva-
nju je poglavitno to, da se je Tur-
čija sprijaznila s mialjo, da je
prenehala biti evropska sila ter
je svojo akcijo koncentrirala v
Aziji, kjer vodi sedaj panislamsko
politiko v največjem obsegu. Ca-
rigrad se nahaja sedaj pravzaprav
na periferiji države, izven njenih
naravnih mej in akcija turške vla-
de v Angori gre samo za tem, da
se sezidajo nova središča in zgra-
de luke, tako da bi Carigrad ne
mogel konkurirati s mesti, ki na-
stajajo na obali Egejskega morja.

Najhujši konkurenti Carigrada
so Aleksandrija, Beirouth, Pirej
in Solun. Val premočnejši trgovci
turške in grške narodnosti so se
preselili v ta mesta. Nekdanji sa-
teliti Carigrada so postali sedaj
Konstantinovu mestu opasni
konkurenti. V največjo bedo pa je
pahnila Carigrad reforma carin-
ske tarife ter ogromne davčnine
na živila ki so naravnost onemogo-
čile oskrbovanje bivše turške pre-
stolice s živila in drugimi potreb-
ščinami. Tako se dogaja, da lju-
dje ne morejo več vzdržati na me-
stu ter se s veliko naglico selijo v
ugodnejše razmere.

Carigrad umira in gine, zgodo-
vinaki in politični vzroki propada
otomanskega cesarstva v Evropi
se ne dajo več popraviti. Sicer je
po svetovni vojni mnogo znanih
in velikih luk prišlo v neprijeten
položaj. Hamburg, Solun, Tret in
Odesa so bili nekaj let v veliki
krizi. Carigrad je med tem še o-
stati, sedaj pa je prišla tudi nadej
usoda. Grški Bizans, rimsko-grški
Konstantinopolis in turški Stamb-
bul torej umira in kdo ve, če bo
na njegovih razvalinah še kdaj
vzcvetelo novo mesto, ki bo pono-
sen spomin nekdanje sijajne pre-
teklosti.

Nezakonito bivačel i- nozomci v Zdrže- nih državah.

V Združenih državah je jako
mnogo inozomcev, katerih bivanje
v tej deželi ni zakonito in ki bi
radi storili potrebno korake, da
se to bivanje legalizira (spravi v
sklad s zakonom). Taki so na pr.
priseljenci, ki so se vtihotali
čez mejo; skrivni potniki (stowa-
ways) in druge osebe, ki so prišle
brez priseljeniške inspekcije;
ljudje, ki so prišli začasno v Zdru-
žene države, bili začasno pripu-
ščeni in so ostali tukaj čez dovo-
ljeno dobo; mornarji, ki so zapu-
stili (dezertirali) svojo ladjo v
ameriškem pristanišču. Vse take
osebe bi se morale dobro spoznati
s zakoni, ki se tičejo njihovega
služaja. Priseljeniški zakon Zdru-
ženih držav označujejo razne sku-
pine inozomcev, ki utegnejo biti
deportirani. Te skupine zapo-
dajo večinoma razne sločince ali
pa anarhiste, ali zakon določa tu-
di, da inozomec, ki je prišel v
Združene države nezakonitim po-
tom, sme biti deportiran. V glavnem
morejo taki nezakonito biva-
joči inozomec biti deportirani te-
kom petih let po svojem prihodu.
Mornarji pa, ki so dezertirali svo-
jo ladjo in ostali v Zdrugi drža-
vah, ne da bi bili pravilno pripu-
ščeni kot priseljenci, morejo biti
deportirani le tekom treh let za-
čenši od dneva, ko so se izkreali.

Ne le da je mnogo inozomcev,
nezakonito bivačel v Združenih
državah, v nevarnosti deportacije
— razun ako je minulo pet let,
kar so tukaj — ampak oni so pod-
vrženi še drugim situacijam. Kdor
je prišel v Ameriko po letu 1906,
ne more postati ameriški držav-
ljan, ako mu departament za de-
lo ne izda predpisane spričevala o
prihodu (certificate of arrival),
v katerem se navaja dan in kraj
prihoda in kako je kdo prišel.
Ako priseljenec ni prišel zakon-
ito, potem ni seveda nikakega
zapiska o njegovem prihodu.

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila
1904.

Podporna Jednota

Inkorp. 17. junija 1907.
v državi Illinois.

GLAVNI STAN: 2657-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS.

Izvrševalni odbor:

UPRAVNI ODESEK:

Prezident Vincent Calahar, podpredsednik Andrew Vidrich, R. F. D. 7,
Box 103, Johnston, Pa., gl. tajnik Matthew Turb, tajnik bolniškega oddelka
Blas Novak, gl. blaginjski John Vegrich, urednik glasila Jože Zavertnik,
upravitelj glasila Filip Gdina.

POROTNI ODESEK:

John Underwood, predsednik, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.,
Martin Zelensnik, Box 276, Barberton, Ohio, Fred A. Vider, 2405 S.
Hamlin Ave., Chicago, Ill., John Teršelj, Box 22, Strabane, Pa., John
Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

BOLNIŠKI ODESEK:

OSREDNJE OKROŽJE: Blas Novak, predsednik, 2657-59 So. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

VZHODNO OKROŽJE: Jacob Ambrosi, Box 288, Moon, Run, Pa.,
John Groselj, 14821 Popper Ave., Cleveland, O.

ZAPADNO OKROŽJE: Anton Selar, Box 104, Gross, Kans., za jugozapad,
Max Mara, Box 186, Buhl, Minn., za severozapad,
Mike Zugel, 5453 S. Winchester St., Murray, Utah.

Nadzorni odbori:

Frank Zalta, predsednik, 3639 W. 36th St., Chicago, Ill., Frank
Semrah, 4817 Prosser Ave., Cleveland, O., William Sitter, 6404 St. Clair
St., Cleveland, Ohio.

Združitevni odbori:

Prezident: Frank Zalta, 3639 W. 36th St., Chicago, Ill.,
Jože Oren, 3639 W. 36th St., Chicago, Ill.,
Jos. Shuk, 6404 Orton Ct., Cleveland, Ohio.

VRHOVNI ZDRAVNIK: Dr. F. J. Kern, 6233 St. Clair Ave., Cleveland, O.
POZOR! — Korespondenca s gl. odborniki, ki delajo v glavnem uradu,
se vrši tako:

VSA PISMA, ki se nanašajo na poslo gl. predsednika se naslovijo:
Predsedništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORE SE NASLOVE: Bolniško taj-
ništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega
odborja in jednote volijo se naslovijo: Tajništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Law-
dale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVE I Z BLAGAJNISKIMI POSLI se pošiljajo na
naslov: Blaginjsništvo S. N. P. J., 2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo
Franku Zalti, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgoraj.

Vsi prisilni na gl. porotni odesk se naj pošiljajo na naslov: John Under-
wood, 407 W. Hay St., Springfield, Ill.

Vsi dopisi in drugi spisi, nanašajoči, nglasi, naročila in sploh vse, ki
je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "Prosveta", 2657-59
So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vkljub temu pa je naturalizaci-
ski urad pripravljen izdati take-
mu inozemcu potrebni certifikat,
čestudi je prišel nezakonitim po-
tom, pod pogojem da predloži po-
trebna dokazila o svojem prihodu;
ali to velja le za one inozome-
ce, ki so prišli v Združene države
pred dnem 3. junija 1921 in so od
tedaj neprenehoma stanovali v
Združenih državah. Splošnega
pravila pa ni, in se vsak slučaj
rešuje posebej po svoji zaslugi za
šasa, ko se vloži prošnja o natu-
ralizaciji.

Druga težkoča za nezakonito
bivačel inozomec je ta, da si ne
morejo priskrbiti povratnega do-
voljenja (permit), ako hočejo od-
potovati v stari kraj na začasen
obisk. Po novem priseljeniškem
zakonu se tak "permit", ki vpra-
včuje inozomec k povratku v
Združene države brez oziara na
kvoto, sme izdajati le onim ino-
zemcem, ki so bili zakonito pri-
puščeni v Združene države. Ako
inozemec odpotuje brez "permi-
ta", treba da si priskrbi priselje-
niško vizo, da se povrne. Inozomec
na začasnem obisku v inozemstvu
spadajo po pravilu v razred izven-
kvotnih priseljencev in si morejo
priskrbiti priseljeniško vizo ne-
gleda na kvoto svoje narodnosti.
Ali le oni inozomec, ki se vrača v
Ameriko po začasnem obisku v
inozemstvu, je izven kvote, ka-
teri je bil poprej zakonito pripu-
ščen v Združene države. Radi tega
nezakonito bivačel inozomec, ki
odpotuje v stari kraj, je v slučaju
povratka podvržen isti omejitvi
glede kvote, kot vsaki drugi pri-
seljenec, ki prvič prihaja v Ame-
riko, in se mora zanašati na to, da
se mu posreči priskrbiti priselje-
niško vizo kot "navaden kvotni
priseljenec.

Poprej je bilo za take inozomec
razmeroma lahko legalizirati svo-
je bivanje v Ameriki; predstavili
so se priseljeniški oblasti, bili
pregledani in plačali glavarino
(head tax). Ali odkar je bila uve-
dana omejitev kvote, je ta stvar
postala vedno težja. Zato naj vsi
oni inozomec, ki so prišli v
Združene države nezakonitim po-
tom; oziroma oni, ki so bili začas-
no pripuščeni izven kvote in ho-
čejo tukaj ostati za vedno in si
zagotoviti stalno pripustitev, naj
se nikan ne obrnejo na priseljeniš-
ko oblast, kajti ta ne more ugo-
diti njihovi prošnji. Edini način,
po katerem si tak inozomec mora
zagotoviti pravico stalnega biva-
nja v Združenih državah, je ta, da
odpotuje iz Združenih držav in
potem kasneje, ko dosepe zopet v
Ameriko, zaprosi priseljeniško
oblast za pripustitev, pri čemur
treba seveda vzadostiti vsem do-
ločbam novega priseljeniškega za-
kona od 1. 1924. Z drugimi besed-
mi on si mora pred svojim po-
vratkom priskrbiti priseljeniško
vizo na predpisani način, kot vsa-
kdo drugi, ki prihaja prvič v
Združene države. Isto velja glede
mornarjev, ki zapustijo svoj po-
klic, potem ko se jim dovolilo, da
se začasno izkrajajo, oziroma ki

so dezertirali s svoje ladje v ame-
riškimi pristanišču; ako naj bo
njihovo bivanje v Združenih drža-
vah legalizirano, morajo tudi oni
poprej odpotovati v inozemstvo in
potem priti nazaj v Ameriko na
zakoniti način.

V tej zvezi opozarjamo na jako
strožje določbe novega priseljeniš-
kega zakona, kar se tiče depor-
tacije. Kar smo rekli poprej glede
deportacije nezakonito bivačel
inozemcev, velja le za ose, ki so
prišli v Združene države pred
dnem 1. julija 1924. Kajti zakon
določa, da vsak inozomec, ki bo
zasačen, da ni bil po novem zakonu
vpravičen priti v Združene
države, oziroma ki je ostal v Zdru-
ženih državah dalje, kot mu je
bilo dovoljeno po tem zakonu,
sme biti deportiran vsak čas. Z
drugimi besedami, kdorkoli je pri-
šel v Združene države nezakoniti

Fr. Gestrin:

Iz arhiva.

Povest.

(Dalje.)

"Želite, gospodična?" vzkliknil je lekarnik veselo in tako glasno, da Olgi ni bilo ljubo, in se globoko poklonil.

"Ali mi ne bi hoteli priskrbiti časa limonade?" prosila Olga s joketnim pogledom.

Zgaga se je od veselja topilo srce.

"Na službo sem vam, gospodična Olga — prosim!"

Ponudil ji je desniro ter jo odvedel iz dvorane v vežo, kjer je gostilničar napravil nekaj "buffet".

"Danes ste pač ponosni, gospod Zgaga," začela je Olga, ko sta se vrnili v dvorano in se pridružila šetalcem. "Niti zmenili bi se ne bili za stare svoje prijateljice, ako vas ne bi bila sama opozorila nase."

Zgaga se je opravičeval, da je baš hotel priti ponjo, ko ga je poklicala.

"Dobro," segla mu je poredno smehljaje se Olga v besedo. "V dokazilo, da je to res, poplešete z mano prihodno turo!"

"Radi tega baš sem hotel priti po vas," legal je Štipko.

Prihodnji ples je bila kadrljka, in lekarnik je bil zanj že davno pri Jelici angažiran. Toda zdaj ni preostajalo, nego zatajiti in pozabiti Jelico.

Plesalec so bili že nezadovoljni zaradi dolgega premora in so iz-

zivali aranžerja — dolgovnega davkarskega pristava.

Brez sapa je prisopihal ubožec, začel, da ga kličejo v dvorano in jedva je mogel še zakričati: "Kadrljka!"

Kadrljka se je plesala in doplesala. Če pa kdo ni bil zadovoljen s njo, bila je Olga. Pl. Hager se ni brigal med vsem plesom zanj, in to jo je jezilo, a da je bil proti Jelici neobičajno prijazen in ljubezniv, to jo je bolj jezilo, in da Zgaga ni bil takšen nasproti nji, to jo je jezilo najbolj. Deklica seveda ni vedela, v kaki zadregi je bil Zgaga zaradi Jelice.

V tem ko so drugi jeli "promenirati", potožila je Olga Štipku, da jo glava boli. — Nekateri ženske jame v najnedolžnejših slučajih glava boleti.

"Plesati ne morem več, domov pojdem, in vi, gospod Zgaga, boste toli prijazni, da me spremito, je li da?"

Kdo bi bil radostneje pripravljen od lekarnika?

Mater županja se je sicer začudila, ko ji je Olga povedala, da odhaja, ali odgovorila ji ni: poznala je svojo hčer in vedela, da tega ne dela brez vzroka. Da je pa ne boli glava, o tem je bila osvedočena.

Ne da bi se od koga poslovila, odšla je v garderobo in kmalu potem odhitela po stopnicah v pritličje, kjer jo je ves srečen pričakoval Zgaga.

Oklenila se je njegove roke, in ničesar govorila sta korakala po trgu. Olgi pa se je stoprav zdaj omeščalo srce, in ves večer zatajevana jeza ji je prekipela in se izlila v grenke solze. Skrivoma, da bi nje spremljevalce tega ne opa-

zila, brisala si je oči. — Toda tega se ji ne bi bilo treba bati, zakaj Štipko nenadajane sreče prevzet ni videl ničesar.

Stoprav ko sta obstala pred domom, ni se mogla Olga več premagovati in glasno je zahtevala. "Vi jokate, gospodična, kaj vam je?" vzkliknil je Zgaga v strahu.

"Nič, gospod Zgaga, nič!" ihtelo je dekle.

"Vi mi nekaj prikrivate?"

"Nič ni, nič! — Jutri — jutri vam povem vse — vse!" — Nov potok solz se ji je udrl po licu.

"Jaz vas — jaz te ljubim, Štipko!" — vzkliknila je najedenkrat.

Oklenila se je njegovega vratu in strastno poljubila lekarnika.

Zgaga je odrevenel. — Predno pa se je zavedel, opazil je, da stoji sam pred županovo hišo.

Poljub Olgin mu je gorel še na ustnih...

Nekaj časa je poskušal premisljevati, kako je vse to prišlo, ali zaman. Razburjeno mu je plala kri po žilah, in misli so se mu medle. Edina zvest, katero je čutil, bila je, da je nemansko srečen, in s to zavestjo je krenil nazaj proti gostilni. —

V tem pa je Olga sedela oblečena na razkriti postelji in si podpirala lepo glavo. Solze so ji ušle, in obraz ji je bil strog. V golo steno je zrla in mislila, dolgo mislila. Sed njenega premišljevanja pa je bil vzklik:

"Eden mora biti, četudi samo — Zgaga!"

Kmalu potem je legla in mirno zaspala...

Ko se je Štipko vrnil, pomignila mu je mati županja, naj pride

k nji. Ubogal jo je in nje vprašanjem glede Olge odgovarjal s takšno živostjo in zdušnostjo, da ga je županja nekolikokrat začudeno pogledala.

"Nekaj se je moralo danes pripetiti, toda kaj — kaj?" mislila si je.

Tačas pa so se vrteli pari po dvorani.

Kodran je peljal s Pavlovo sestrom.

Znano je vsakomu, kako okolnosti vplivajo na misli človeške, in čestokrat — morda mnogokrat na škodo — tudi na delovanje.

Veseli obrazi na okrog, šumna glasba, prijazni nemir po dvorani, vonjava svežega cvetja, ljubezniva plesalka, sukajoč se na drobnih nočkah — vse to je tembolj prevzelo Lovro, ker je poprej malone ves dan prebil med štirimi stenami arhiva sredi starih prašnih folijantov.

"Od kazinske veselice nisem pričakoval toliko zabave, in prav hvaležen sem Pavlu, da me je izvalil sem," govoril je svoji plesalki.

"Sijajna sicer ni," odgovorila je Anica, "in morda ravno zaradi tega tem zabavnejša."

"In tako dražestnih plesalk se tudi nisem nadejal," opomnil je Kodran.

"Čudno! Nemana vam je poprej ni nobena bila, kako, da se vam stoprav danes zde dražestnejša?" vprašala je deklica legavo.

"Ne vem, kako je to, morda —" Kodran ni vedel, kaj bi rekel, — morda radi tega... ker ste tudi vi tu..."

"In zakaj ravno radi mene?" vprašala je Anica, in poreden smehljaj se ji je zazibal okrog ust.

Kodran je bil v zadregi. Molčal je nekaj časa.

"Ker ste vi — najdražestnejša!" zašepetal je končno in se zardel na lahno.

"Ha, ha, ha!" zasmijalo se je dekle. "Hvala vam, gospod profesor, toda oprostite, ako vam vprašam, če ste morda čitali ta poklon danes v našem arhivu?"

Lovro se je ugriznil v usta. Čutil je, kako je neokreten, in sramoval se je. Nehote se je spomnil nekdanjega prizora v parku, kjer je bil ravno takšen.

"Ali zakaj baš proti Anici?" ježil se je in se zremel.

"Gospodična, poznate me — tako si vsaj domisljujem — in veste, da nisem vajen poklonov, temveč, da govorim resnico, o kateri sem prepričan, katero čutim v svojem srcu."

Anica je molčala. Tudi Kodran ni govoril več. Sladko čustvo ga je prešinjalo vsega, ko je krasno, vzdušno stvarco v skroproznih plesnih obleki po dvorani vrteč razmišljal, kako prijetno bi bilo za vedno združeno živeti s tem angeljem...

Ozrl se je edenkrat kakor slučajno v nje oči, in zdelo se mu je, da skozi njih temno svitla vsa neizmerna sreča bodočega mu življenja, da mu je ta sreča že davno svitlala, takoj oni dan, ko se je prvič sešel s ljubeznivo dekle, a da je bil on tedaj slep in ni opazil tega. In kaj vse je moralo priti med tem? Mameča sanja ob Olgi, domišljena ljubezen in nepotrebna muka...

Ni se mu dalo več plesati. Odvel je Anico na nje prostor, sam pa je hitel iz dvorane v mrzli nočni zrak hladiti si čelo vroče.

Dolgo ga ni bilo nazaj. Ko pa se je vrnil, iskalo je njega oko Anice. Ali med plesalci je ni bilo.

lo. Tudi Pavel ni vedel, kje je. In kako tudi? — Kadar se mu je ponudila prilika, bil je v bližini Jelčini. Mati županja je to opazila in srce se ji je smijalo od zadovoljnosti...

Lovro je jelo tečno biti pri srcu. Hotel je že oditi iz dvorane, da pošče deklice, kar jo ugleda ob vratih v garderobo v sramku sedečo.

Približa se ji. — Anica je vstala.

"Gospod profesor, ne zamerite mi, ako sem vas šaljila s prejšnjim svojim nepremišljenim govorjenjem," nagovorila ga je, in glas se ji je tresel.

Lovro ji je pogledal v oči in zdelo se mu je, da se rose.

"S čim da bi me razlajali, gospodična? — Vsada besedica, vako povsile vaše ma veselji, me mora veseliti, ker vas — ljubim, neizrečno ljubim!"

Prijel je za roko. — Dekle ni odgovorilo, ali drhtelo je po vsem telesu.

"In vi, gospodična? — Smem li upati od vas lakre ljubazni?"

Anica se je osrta plaho v dvorano. A niti gardedame, niti plesalci niso mogli opaziti tega prisora. Vendar mu je istrigala svojo roko iz njega desnice.

"Tu ni prilike, da vam odgovorim," hitela je plaho. "Zvedeli bodejo vse o pravem času, toda danes, prosim vas, danes se me ogibajte!"

Kodran ni mogel ljubovati nje želji in odšel je. —

Rano v jutro so se vozili naši znanci iz Kota s kazinske veselice. Nebo je bilo oblačno in topel vlažen veter je val.

Vtiški minule noči so bili povod, da so vai molčali.

Kodran je bil v upom in strahom premišljal, kdaj in kako bo peš Anica razrešila njega vprašanje in odločila njegovo bodočnost. Anica, ki je že davno ljubila Lovro, s ono čisto, tiho ali tem karnejšo ljubeznijo nepokvarjenega srca, vstopila se je v svojo srečo, v srečo, da jo nje oboževanec ljubi. Jdnake občutke je imel tudi nje brat, saj je danes zopet čul iz ljubljenskih ust Jelčinih že tolikrat ponavljano prisego, da mu ostane vedno svesta. — Pl. Hager je začetkoma mislil na Olgo, toda ne dolgo.

(Konec prihodnjaj.)

OIKAZANI

Slovenec išče stanovanje z domačo hrano pri slovenski družini. Ponudba v to svrbo je poslata na upravništvo lista Prosveta na naslov: "Slovenec", 2657 So. Lawndale Ave. Chicago, Ill. (Adv.)

Vaš božični parobrod

hitri parobrod s štirimi dimniki

AQUITANIA

odide iz New York v Soboto 13 decembra

(48.647 ton)

14. ulice

pride v Cherbourg v 6 dneh.

Ob pravem času prideta v stari kraj domov

bodoči obiskovalci Breda s svojimi sorodniki in prijatelji. Posledna vse od

stanjstva do valnega mesta. Prilaga se s vami. Mr. Alfred Markus je od

Newyorške urade, vešč potovanja potuje z vami. Potujte v udobnih 3

ili 6 posteljnih opremljenih kabinah, na sijajnem svetlečem parobrodu in

vsečisto se s jedili nadejte področnega gosta.

V Zagrebu vas bodo počakali kot dobrodošli. odbor odličnih Jugoslav

vas bodo počakali doma na postaji. Pred odhodom iz Parisa, vam bodo na

poljars skupina avtomobilov, da si ogledate avtorne znamenitosti Parisa

inot skoci komentira medu in ogled, ter kosilo bo stalo samo \$1.50

plačati, če si kupite vami listek. Na banketu vas odlični Jugoslavlani po

vijo in srčnim veseljem sprejmejo.

Posledite se ugodnosti novega iznajdeniškega zakona in zahtevajte

mojše strojno zastopništvo od nazivniškemu generalnega komisarja v W

tenu dovoljenje, da povratno v Zagrebu države v teku omaga

Za listek in potovanje chrniti se na:

CUNARD LINE

140 N. Dearborn Str.,

CHICAGO, ILL.

v Soboto 13 decembra

ob 10 uri predp

pride v Cherbourg v 6 dneh.

Ob pravem času prideta v stari kraj domov

bodoči obiskovalci Breda s svojimi sorodniki in prijatelji. Posledna vse od

stanjstva do valnega mesta. Prilaga se s vami. Mr. Alfred Markus je od

Newyorške urade, vešč potovanja potuje z vami. Potujte v udobnih 3

ili 6 posteljnih opremljenih kabinah, na sijajnem svetlečem parobrodu in

vsečisto se s jedili nadejte področnega gosta.

V Zagrebu vas bodo počakali kot dobrodošli. odbor odličnih Jugoslav

vas bodo počakali doma na postaji. Pred odhodom iz Parisa, vam bodo na

poljars skupina avtomobilov, da si ogledate avtorne znamenitosti Parisa

inot skoci komentira medu in ogled, ter kosilo bo stalo samo \$1.50

plačati, če si kupite vami listek. Na banketu vas odlični Jugoslavlani po

vijo in srčnim veseljem sprejmejo.

Posledite se ugodnosti novega iznajdeniškega zakona in zahtevajte

mojše strojno zastopništvo od nazivniškemu generalnega komisarja v W

tenu dovoljenje, da povratno v Zagrebu države v teku omaga

Za listek in potovanje chrniti se na:

CUNARD LINE

140 N. Dearborn Str.,

CHICAGO, ILL.

Dr. Pavel Grošelj:

Astronomski pomenki.

(Dalje.)

Kako je izgubila luna srečno odoje?

Toplotni čut, ki ima svoj sedež vsepovsodi v naši koži, nam pripoveduje, da so telesa topla ali hladna, vroča ali mrzla. Kako netočen in varljiv je ta čut v avojih izpovedbah, o tem se lahko prepričamo, kadar se srečamo po zimski prijateljstvu v hišni veži.

"Kako mrzlo," poročati ti, ki si pravkar došel iz zakurjene sobe. "Kako prijetno toplo," odvrne tovariš, ki je stopil v vežo z ledenomrzle ceste.

Zato fizika terminičnemu čutu kaj malo zaupa.

"Kedaj in zakaj je telo toplo, kedaj in zakaj je hladno?" se glasi njeno kategorično vprašanje. "Kakšna je bistvena razlika med koščkom razbeljenega in mrzlega železa?"

In izmislila si je prečudno teorijo.

Da sestojte telesa iz izredno majhnih posameznih delčkov, recimo kroglice, je že davno znano; molekule (molekula lat. anovčica) imenujemo te delee. Ravnotako si gotovo že čul, da delujejo med temi delci privlačne sile, ki držijo kroglice skupaj, da se telo ne sesuje.

Ze to je kaj smela ideja, a ne more ji nihče resno oporekati.

Poglej tegale sneženega moža, ki so ga postavili otroci na cesti! Predstavlja si ga prav nazorno, kako je zgrajen iz samih majhnih zrnc, drobnejših od frosa. In da se ne sesede, si misli zrnce zvezana s kratkimi nitkami, tanjšimi kot pajčevina!

Toda še nisi prodrli dovolj globoko v notranjo zgradbo sneženega moža. Fizika trdi, da drobnega zrnce, molekuli, ne mirujejo. Neprestano trepetajo in se gibljejo, a ne morejo drug od drugega kot majevi hrošči, ki jih zvežejo poredni otroci z vrvicami. To njihovo trepetanje, to gibanje pa je bistvo toplote.

V toplem telesu se gibljejo molekuli hitreje, v hladnem se tresejo počasneje, popolnoma se umirijo šele pri temperaturi, ki leži globoko pod — 200 C.

In kaj je z mojim toplotnim čutom? Če se dotaknem tople peči, vendar ne čutim, da bi me njeni delci topli po roki.

Valujoči zrak ti udari v uho, a ti ne začutiš njegovega udara, lep akord ti zazveni v ušesu; svetlobni valovi ti butnejo ob mrežnico v očesu, a ti ne občutiš bolečine, jasno svetlo barvo ti zama oko; molekuli toležejo ob tvojo kožo, a tebi je prijetno toplo po telesu.

Tako udarja priroda od vseh strani na tvoja čutila a ti ne zaznavaš njenih udarcev, razumeš in tolmačiš jih po svoje, sedaj kot zvok, sedaj kot toploto in sedaj zopet kot luč.

Stopiva zopet nazaj k sneženemu možu! Zimsko solnce je posijalo nanj preko strehe. Počasi se ogreva mrzla postava in molekuli postajajo živahniji.

Vedno hitreje, vedno lažje plešejo drug poleg drugega. Ze pokajo in se trgajo nemočne nitke; tega silnega butanja in natezanja ne morejo vzdržati. Kroglica za kroglico odpada, v tenkih eurkih lije voda po snegu nizdol. Tako kopni in se sveda pred tvojimi očmi stavba iz kroglice, ko ji zmanjka notranje spajajoče vezi.

Plitva mlaka je ostala na njenem mestu; toda ko se povrneč jutri, je ne najdeš več. Shlapela je v solnce.

Molekuli, oproščeni neprijetnih spon, plešejo v mlaki dalje, lažje in lažje. Plesalec, ki plešejo na njeni površini, je šinejo drug za drugim v prsti zrak.

Ravnotako bi se ti zgodilo, če postaviš zvečer na okno sklado gomazelih majevih hroščev. Ko jih poščeš drugo jutro, ne najdeš nobenega

več, "izginili so kakor kafa" v pravem pomenu te prislovice. Drug za drugim je živignil v zrak in tamkaj prsto poletava.

Kapljevina se je pretvorila v plin.

In molekuli v plinih se gibljejo nemoteno dalje kot roj mušic, ki pleše v večernem mraku.

Le postavi s zrakom napolnjen mehur na peč in s toploto plesalec nekoliko podraži, da se zasnežijo urneje! S tako silo se boče v gneči zadržali molekuli drug od drugega in ob koščku mehurja, da ti jo razšenejo s glasnim pokom.

Odpri samo za minuto vijak za svetilni plin; po celi sobi se ti rastepejo begajoči molekuli in ti neprijetno dražijo nos.

V vsaki eksploziji ti dokazujejo plini gibljivo moč svojih molekulov. Na pretesnem prostoru se jih je razvila prevelika množina in pri visoki temperaturi je njih gibanje presilovito. Tudi še tako trdna stena ne more vzdržati močnega neumornega nabijanja. Rastrgajo jo v drobne kosce in z grozno detonacijo butnejo na plano.

Kaj ne, sedaj se nam zdi nauk o gibanju molekulov že mnogo verjetnejši.

A fizika ne ostane dolžna ničesar.

Preračunala je velikost in hitrost naših plesalcev.

Eno milijoninko milimetra je veliko vsako molekularno zrnce zraka. V eno samo otlo prosečno zrno bi jih lahko stlačil več kot 1.000.000.000.000.000.000, t. j. en trilion! Ako bi nanizal na vrstico vse te molekularne jagode drugo ob drugi, tedaj bi nastal rožni venec, ki bi ga lahko petindvajsetkrat ovil krog in krog zemeljske oble. In ko bi zopet navil pajčevinasto nitko nazaj v klopiček, bi ga znova lahko ahranil v votlem prosečnem zrnu.

Kakor je telesnina molekulov neverjetno majhna, prav tako je čudovito velika hitrost, a katero se gibljejo ti pritlikavčki.

V toplih poletnih dnevih švigajo naši malčki naokoli s povprečno hitrostjo 580 m v sekundi. Tako nas je učil računati sloviti Clausius, duševni oče "gibalne teorije toplote."

Ta občudovanja vredna živahnost zračnih molekulov pa bi postala zemlji lahko jako opasna. Resno se nam je bati, da ne poskusijo ti nemirneži pobegniti z zemlje in nas zapustiti kratkomalo brez zraka. Ne ravno tu doli pri tleh, tu se jim ne nudi dovolj ugodna prilika za beg. Toliko jih šviga in se jih gnete tod okoli, da zastavlja drug drugemu pot in da zadene v eni sami sekundi vsak molekul tisočkrat in tisočkrat ob tovariša.

Toda nam zgoraj, kjer postaja zrak redkejši in ker se jim odpira prosta pot v brezbrezno vesoljstvo, tamkaj se kaj lahko dogaja, da lete uro na uro, dan na dan cele mirijade ubežnikov od zemlje v prazen prostor kot kroglice, ki bi jih s hitrostjo 580 m izstrelili iz topa.

Ta bojazen se je fizikov v resnici polastila — toda samo za trenotek. Stoj! — Krogla, ki jo izstrelim iz topa, sicer šine visoko kvišku, toda pasti mora neubežno nazaj v naročja zemlje. Zemljina privlačna sila je ne pusti odtod. Kaj pa, ako bi sprožil še večji top? — Da, ako podelim krogli, ko šine iz topa, hitrost celih 11 km v sekundi, tedaj se ne vrne nikdar več na zemljo. Pobegnila bo v svetski prostor in tamkaj tekala kot nova spremljevalka zemlje svojo pot, ki je strogo zahtevana po zakonih astronomije. Tej velikanaki hitrosti 11 km v sekundi pa celo toli naglo šviganje zračnih molekulov ni kos; zato ostanejo lepo doma, priklenjeni na svojo zemljo.

Vse drugače pa izgleda cela zadeva na luni. Lunina obla je mnogo manjša od zemlje, 80 njenih kroglic bi moral staliti v eno samo, da dosežem telo, ki je po svoji masi enakovredno naši zemlji. Zato pa je privlačna sila lune mnogo slabjša; na njej bi zadostovala že hitrost 2,38 km, da popelje izstrelek stalno iz luninega območja v brezmejni vesir.

(Dalje prihodnjaj.)

NAROČNIKI PO

Znamenje (Nov.

pomeni, da vam nar poteče na ta dan. Po jo pravočasno, da va ne ustavimo. Ako li prejmete, je mogoče ljen, ker ni bil plačan je vaš list plačan in prejmete, je mogoče ljen, valed napačnega va, pišite nam dopis navedite stari in novi

Naši zastopniki so števni tajniki in d stopniki, pri katerih plačate naročnino.

Naročnina za celo \$5.00 in za pol leta Ciani S. N. P. J. pol leta \$1.90 in za \$3.80.

Za mesto Chicag caro za leto \$6.50, \$3.25, za člane \$5.

Za Evropo stane ta \$4.00, za vse leto

Tednik stane za \$1.70. Člani doplače 50c za poštino.

Naročnino lahko pošljete na naslov:

UPRAVNIŠTV

"PROSVET